

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. oktobra 1874.

Obseg: Peti razpis državnih daril za sirarske družbe. — Slamnikarstvo. — Gospodarske novice. — Vinorejska novica. — Držite banko „Slovenijo!“ — Iz sodnijskega življenja. (Dalje.) — Iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Peti razpis državnih daril za sirarske družbe.

Kakor druga leta, razpisuje tudi letos c. kr. kmetijsko ministerstvo nekatera darila za sirarske družbe.

Ker smo že večkrat natančne pogoje v našem listu objavili, hočemo sedaj le glavne točke razglasa navesti:

Eno darilo po 500 gold. je namenjeno za tiste sirarske družbe, katere vsaj 400 bokalov mleka na dan podelajo v sir in katere celo leto delajo.

Dve darili po 400 gold. ste namenjeni za družbe, katere vsaj po 400 bokalov mleka podelajo v sir, pa le v poletji skupno delajo.

Dve darili po 300 gold. za družbe, katere manj od 400 bokalov mleka podelajo v sir.

Za ta darila smejo prositi vže več let obstoječe sirarske družbe, ali katere so vsaj letos pričele delovati.

Prošnje se imajo vložiti do 15. novembra 1874 pri c. k. ministerstvu kmetijstva ali pa tudi pri c. k. kmetijskih družbah.

Slovenske sirarske družbe, pozor!

Kmetijsko-obrtniške stvari.

Slamnikarstvo.

Sestavil Fr. Kuralt.

Dan za dnevom množé se različne fabrike, katere ponujajo delalcem priliko zaslužka, poljedelcem pa prodajo njih pridelka. Spoznava se njih korist in važnost tudi zmerom bolj in to še tem več, ako ima tudi poljedelec priliko, svoj pridelek precej domá za lep denar prodati.

Na korist delalcem in poljedelcem sezidale so se fabrike za slamnikarstvo (Strohflechterei) tudi v Mengšu in Domžalah. Tukaj dobiva mnogo delalcev po zimi zaslužek, dočim lahko po leti obdelujejo polje in pridelujejo živež; poljedelec ima pa priliko za lep denar prodati slamo precej domá, ki se v fabrikah izdeluje v slamnike. Da pa ni vsaka slama sposobna za slamnike, se razume, da zahteva več pazljivosti in boljšega pripravljanja. Ima pa zaradi tega tudi več ceno. O setvi in pridelovanji take slame učil je gosp. Ackermann, učitelj slamnikarstva, sledeče:

Za slamnike dobra je samo pšenična slama in sicer od jare (pomladanske) pšenice. Seje naj se spomladi

na lahko kremenikasto zemljo, sicer precej gosto, da bode slama drobnejša in finejša. Zemlja naj se pred setvijo gnoji in ne še le ko je začelo zrnje kaliti, kakor je v nekaterih krajih navada, da se z gnojnico ali kako drugo tekočino poliva.

Deset ali 14 dni pred ko pšenica dozori, ko je tedaj še zelena, se požanje in razprostre tako po zemlji kakor lan.

Ko se je tako razprostrena slama do večera posušila, se zveže v majhine snopiče, a prav rahlo. Ko se pripeljejo snopiči domú, potegnejo se povezi proti klasu ter postavijo na klasje. Zdaj se prične mikanje klasov iz slame (riflanje) in to na sledeči način:

Nekoliko delalcev si vzame vsak en snop v desno roko ter ga drži toliko časa, da je potegnil z levo roko toliko slame iz njega, kolikor jo v roki držati more. Slamo mora varno potegniti, da se mu ne zalomi in jo potem z desno roko toliko časa gladiti, da jo je vsaj plevéla očistil in druge trave, da mu tedaj samo čista tenka slama ostane v roki. To stori z vsakim snopom. Tako očiščeni snop dá potem drugemu delalcu, kateri izsmuče klasje.

Za izmikanje klasja upotrebuje se navadno drgalo (rifelj) kakor pri lanu. Na tem delalec toliko časa dela, dokler ni zadnji klas iz slame spravil.

Tako popolnoma očiščena slama se razprostre po solncu, ako je lepo vreme, in se zvečer, pred ko pride kaka mokrota, megla ali rôsa, poveže v male snopiče in postavi na kak suh kraj, na pr. na skedenj ali sploh kam pod streho. Paziti se pa mora vendar posebno na to, da slama ne zavre, ker postane potem pikasta in rumena in kasneje pa celó trohljiva.

Tako posušena slama se potem zbira (sortira) na 4 ali 5 različnih slam, drobneje skupaj in debelejšje skupaj; to delo je o zimskih večerih posebno za otroke primerno.

Tako pripravljeno slamo kupujejo potem posestniki slamnikarskih fabrik.

Da je slama za prodajo nekoliko lepši, se jo lahko žveplá popred. Zgodi se pa to v mali sobi, katera je obita okolo z deskami, da se slama ne naslanja na zid, ker ako pride v dotiko sè steno, porumeni. Na narejene police se potem stavi slama. V sredi sobe se v malem kotliču zažge žveplo; to se imenuje žveplanje slame.

Vrata in okna naj so pa prav dobro zaprta, da ne gré nič dima iz sobe.

Police kakor tudi ograje okoli sten morajo biti lesene, ker slama zgubi barvo, ako so železne ali kake

druge reči. V obče mora biti slama bolj ko mogoče tenko in rahlo zložena, lepo zbrana in popolnoma čista.

Tako pripravljena slama se potem lahko v slamniških fabrikah prodá po 40—60 gold. cent.

Gospodarske novice.

* *Nov sovražnik trte.* Požrešna gosenica metulja glistnega zavijača (Springwurmwickler) se je prikazala na trtah in sicer v strahoviti sili. Gosenica je majhna blizo en palec dolga, umazano zelene barve, ima 6 nog, trdo svitlo rujavo glavo. Maja meseca se nahaja na trtnem perji. Že julija meseca se prikažejo metulji, ki imajo sprednje perutnice zlatorumene, zadnje pa sivo-modre. Ponoči se metulj prav rad zaletava v luč, kakor sploh vsi metulji, ki spadajo v to vrsto.

Zato je dobro napravljati ogenj, v katerega leté in se v njem vničijo. Metuljka poklada jajčica na perje trte, iz katerih potem meseca septembra izlezejo gosenčice, katere prezimijo v trtnem lesu. Prav sedaj je prilika in pravi čas, da se pokončajo in sicer s tem, da se trtni les, v katerem se nahajajo, namaže z apneno vodo, ali z vodo, kateri se primeša nekoliko žveplene kisline. Spomladi potem se prikažejo in pokončavajo, ker so zeló požrešne, trtno perje, brez katerega ne more trta, kakor tudi nobena druga rastlina, živeti.

* *Izredna rodovitnost.* Na Českem je letos krava, ki ni nenavadno in posebno velika, storila pet telet in v preteklem letu pa trojčke!

* Vrtnarski trgovec Heineman je odgojil posebno pesno pleme „zlatorumena valjarasta pesa“, katera je zeló velika, rodovitna in okusna.

Vinorejska novica.

* *Letošnje vino* hvalijo po vseh deželah zato, ker je pretekli mesec nenavadno gorák bil; pravijo, da bode letošnje vino l. 1868 enako v dobroti. Grozdja iz južnega Tirola in Ogerskega se je letos sila veliko izpeljalo, in sicer iz Tirolov okoli 60.000 centov, in to večidel se je peljalo v Nemčijo; iz Ogerskega pa so grozdja peljali na Rusko in v Rumunijo blizo 300.000 centov. Navadno se iz 3 centov grozdja naredite 2 vedri vina; iz Ogerskega izpeljano grozdje bi tedaj dalo 200.000 veder vina.

Národno-gospodarske stvari.

Držite banko „Slovenijo!“

Pod tem naslovom smo brali v 40. listu „Slov. Gospodarja“ med drugim to-le:

„Največi denarni zavod Slovencev do sedaj je banka „Slovenija“; ta se mora vzdržati na vsak način. Obstanek prve naše banke je zeló važen za bodočnost. Ne sme se nikakor misliti, da bi se mogel v kratkem zopet vstanoviti kak drug in tolik denarni zavod, ako bi prva banka propala. Ne bilo bi dobiti več denarja, ker bi občinstvo zgubilo vse zaupanje v domače takošne inštitute. Domoljuba torej skoro ni verjetno, da bi med našimi domačini zares bivala kaka izdajalska duša, kateri bi pogin „Slovenije“ mogel všeč biti.*) Mislím, da politika pri takih stvaréh nima nič opraviti. Izgovor z različnim političnim prepričanjem bil bi tukaj prava ne-

*) Agenti zavarovalne družbe Gresham (beri Grěšem) in drugih zavarovalnih bank hodijo zdaj okoli, ter nagovarjajo zavarovance banke „Slovenije“, da bi od domačega zavoda odstopili in se pri njih zavarovati dali.

umnost in bi kazal duševno nezrelost in grdo popačenost vsega mišljenja. Banka ne sme in tudi ne služi strankarstvu, ona hoče koristiti liberalcem ravno kakor klerikalcem, ker ni političen, nego ljudsk denarni zavod. Da doplačevanje na akcije dobro napreduje, more nas le srčno veseliti.“

Skladaje se popolnoma s temi besedami omenimo mi, da je vodstvo banke „Slovenije“ te dni razposlalo duhovščini naši pismo, v katerem jo njene pripomoči prosi o nabiranju zavarovancev, ker je vodstvu posebno na tem ležeče, da po deželi za pomočnike ima može, ki zaupanje ljudstva vživajo, ki so pa tudi pošteni in za domačo napravo zavzeti. Vodstvo bo rado vsak tak trud o nabiranju zavarovancev nekoliko odškodovalo.

Mi moramo reči, da s tem pozivom na častito našo duhovščino je storilo vodstvo bankino to, kar smo mi zmirom mislili, naj bi banka „Slovenija“ storila.

V „Novicah“ smo brali že pred več leti sestavek pod naslovom: „kaj bi jaz storil, ko bi bil duhoven na deželi?“ V tem sestavku blo je rečeno, da bi prva skrb mu bila, vse svoje farane pripraviti na to, da bi svoje pohištvo zavarovali nesreče ognja. In res za materijalni blagostan svojih ovčic ne more dušni pastir bolje skrbeti, kakor da jim ne da mirú, dokler nimajo vsi zavarovanih svojih pohištév. Le duhovščini je to mogoče doseči, ker ima gotovo — vkljub vsemu Prajzovskemu rogovilstvu — največ zaupanja med ljudstvom. Ne tajimo sicer, da zadrege banke „Slovenije“ v poslednjem času so tudi duhovščino našo v zadrege spravile, ker ona je vabila ljudi, da so kupili akcij pri banki, katere do zdaj res čuda slabe obresti nesejo. Al kar so največe napake slabega gospodarstva in ž njimi posebno goljufni agenti naše banke v drugih deželah odpravljeni, zato mislimo in želimo, da se naprošeni duhovni gospodje ne odtegnejo domorodnemu poslu in zavarovancev veliko pripeljejo banki „Sloveniji.“ S tem si posestniki zavarujejo pohištva svoja nesreče oguja, banka „Slovenija“ pa se postavi na trdne noge.

Mnogovrstne novice.

* *Ruska jesen in pa naša.* Ko je ves september pri nas bilo vreme toplo in je večidel prijazno solnce sijalo, in so še zdaj prav poletinski dnevi, nam pismo iz Ruskega od 6. dne t. m. popisuje ondašnjo jesen tako-le: Cele tedne ne vidimo solčnega žarka, svinčeni oblaki visé tako nizko, da se skoraj streh dotikujejo; na ulicah blato, v zraku mokra meglà, sitni vetrovi pihajo klobuke raz glav; vse se vsekuje, kiha, kašlja; glave so težke kakor po ponočnem pijančevanju. Taka je Petersburška jesen, — najstrašnejša letna dôba! — Jeseni nasproti pa je zima Ruska krasna.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnikarja.

Spisuje Jakob Aléšovec.

II.

Poštarica na Prelazu.

(Dalje.)

Zdaj preneha najino govorjenje, ker se krčmarica zopet pokaže, meni ravno prav, kajti večer se je jel bližati in do doma je bilo dve uri precej nevarnega